

วิจิตรลักษณ์ทางจะเข้ตำรับครูทองดี สุจริตกุล
The Elaborate chakhe Musical Characteristics
of Thongdi Sutcharithun's Style

นิภา โสภาสัมฤทธิ์^{1*}, ดุษฎี มีป้อม², สุพรรณิ เหลืองบุญชู³

Nipha Sophasamlith^{1*}, Dussadee Meepom², Supunee Leauboonscho³

¹บัณฑิตหลักสูตรดุริยางคศิลป์บัณฑิต สาขาดุริยางคศิลป์ โครงการบัณฑิตศึกษา สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

^{2,3}สาขาดุริยางคศิลป์ โครงการบัณฑิตศึกษา สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

^{1*}D.F.A. Student, Doctor of Fine Arts Program in Music,

Graduate School Bunditpatanasilpa Institute

^{2,3}Fine Arts Program in Music, Graduate School, Bunditpatanasilpa Institute

*Corresponding author; Email: nipha.so2499@gmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่อง วิจิตรลักษณ์ทางจะเข้ตำรับครูทองดี สุจริตกุล มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาทฤษฎีการบรรเลงในทางจะเข้ตำรับครูทองดี สุจริตกุล และเพื่อศึกษาวิเคราะห์วิจิตรลักษณ์สำนวนกลอนทางจะเข้ของครูทองดี สุจริตกุล โดยใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการศึกษาเอกสาร การสัมภาษณ์ลูกศิษย์ของครูทองดี สุจริตกุล 15 คน ผลการศึกษาพบว่าทฤษฎีการบรรเลงทางจะเข้ตำรับครูทองดี สุจริตกุลมี 15 กลวิธีในการบรรเลงจะเข้อันประกอบไปด้วย การดีดสายเปล่า การดีดเปิดสายเปล่า การดีดรัว การดีดสะบัดสามเสียง การดีดสะบัดสองเสียง การดีดสะบัดเสียงเดียว การดีดทึงนอย การดีดรัว การดีดรัวรูต การดีดรัวรูตสายลวด การดีดตบสาย การดีดกระทบสองสาย การดีดกระทบสามสาย การดีดปรีบ การดีดโปรย การดีดขี้

ผลการศึกษาพบว่ากลวิธี 15 กลวิธีปรากฏเป็นวิจิตรลักษณ์สำนวนกลอนทางจะเข้ของครูทองดี สุจริตกุล 22 รูปแบบในเพลงประเภทดำเนินทำนองและเพลงเดี่ยว การใช้สำนวนกลอนทั้งวรรคถามและวรรคตอบ การซ้ำของทำนองอย่างเป็นระบบ การใช้สมดุในการใช้กลวิธีขั้นต้น ขั้นกลางและขั้นสูง ส่งผลให้เป็นที่ยอมรับว่าทางจะเข้ตำรับครูทองดี สุจริตกุลเป็นวิจิตรลักษณ์ที่มีคุณค่าทางความงามตามขนบทั้งภาพลักษณ์ที่มองเห็นและเสียงที่ได้รับฟัง

คำสำคัญ: วิจิตรลักษณ์, ทางจะเข้, ตำรับครูทองดี, สุจริตกุล

ABSTRACT

This research aims to 1) study the performing techniques of the chakhe (Thai zither) based on the chakhe performing practice by Thongdi Sutcharitkun (the well-known sophisticate chakhe master) and 2) discover the musical characteristics of the musical realization of the chakhe based on Thongdi Sutcharitkun's performing style. The qualitative research methods were applied to conduct this research by studying the related document and doing the interview.

The results showed that 1) Thongdi Sutcharitkun used a wide range of performing techniques as follows: dit rua, dit sabat, sabat siang diao, sabat sam siang, dit thing noi, dit proi siang, dit rut niw, dit rut siang, dit top sai, kot siang, kra-thop sai, prip, and kha-yi, and 2) the musical characteristics of the chakhe realization can be shown through the refined and melodious styles with a question and answer musical structure and also in the phleng diao (a solo piece), there are the question-answer musical structural phrase, the repeatable melodies, klon phak, and the realized musical paths with various musical dialects blend such as mon and khaek.

Keywords: Elaborate Musical Characteristics, The Chakhe Realisation, Thongdi, Sutcharitkun's Style

บทนำ

เครื่องดนตรีไทยแบ่งออกเป็น 4 ประเภท ได้แก่ เครื่องดีด เครื่องสี เครื่องตี และเครื่องเป่า เครื่องดนตรีประเภทเครื่องดีดมีเพียง 2 ชนิดคือ กระจับปี และจะเข้ ด้วยลักษณะทางกายภาพของจะเข้ซึ่งมีกล่องเสียงทำจากไม้ขนุนขุดเป็นโพรงด้านในตลอดลำตัวที่มีสาย 3 สายจึงทำให้มีเสียงดังชัดเจน ไพเราะ ก้องกังวาน จากหลักฐานชั้นต้นในสมัยกรุงศรีอยุธยาพบว่า จะเข้ได้รับความนิยมอย่างมาก ดังปรากฏข้อความในสมัยสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ (พ.ศ. 1991-2031) กำหนดบทบัญญัติลงในกฎหมายเทียรบาล ตอนที่ 15 และ 20 แก่ผู้ที่เล่นดนตรีเข้าไปถึงเขตพระราชฐาน ปรากฏมีชื่อเครื่องดนตรีระบุไว้ได้แก่ ขลุ่ย ปี่ ซอ จะเข้ กระจับปี โทน ทับ (ปัญญา รุ่งเรือง, 2517, น. 44) จากหลักฐานดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าจะเข้ประสมวงร่วมกับเครื่องดนตรีประเภทอื่นๆ ตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาต่อมานำเข้าประสมในวงเครื่องสายและวงมโหรีในสมัยรัชกาลที่ 2 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ถึงแม้ว่ายังไม่ปรากฏหลักฐานที่ชัดเจนว่ามีการเริ่มต้นเดี่ยวจะเข้ในรัชสมัยใด แต่ปรากฏรายชื่อครูดนตรีที่สำคัญตั้งแต่ราชวรัชสมัยที่ 5 ของกรุงรัตนโกสินทร์เป็นต้นมาได้แก่ ครูชุ่ม กมลวาทิน พระสรเพลงสรวง (บัว กมลวาทิน) และพระประณิตวรศัพท์ (เขียนจักรวาทิน) เป็นต้น นักดนตรีสำคัญข้างต้นได้ถ่ายทอดวิธีการบรรเลงจะเข้ให้แก่ครูทองดี สุจริตกุลซึ่งเป็นศิลปินที่เชี่ยวชาญ และมีชื่อเสียงด้านการบรรเลงจะเข้ที่สำคัญที่สุดท่านหนึ่งของกรุงรัตนโกสินทร์

ครูทองดี สุจริตกุล เป็นหนึ่งในศิลปินที่มีชื่อเสียงด้านการดีดจะเข้ตามชนบราชสำนัก ได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติให้เป็นผู้มีผลงานดีเด่นทางวัฒนธรรมสาขาศิลปะการแสดง (ดนตรีไทย) และเป็นครูสอนจะเข้ของวิทยาลัยนาฏศิลปมาตั้งแต่ พ.ศ. 2498 ทางจะเข้ของครูทองดีมีลักษณะเฉพาะสำหรับเครื่องมือจะเข้ ครูทองดี สุจริตกุลได้รับการอุปถัมภ์จากพระสุจริตสุดา พระสนมเอกในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ตั้งแต่อายุยังไม่ถึง 10 ปี จึง

ได้หัดเครื่องสายพร้อมกับนักดนตรีหญิงของพระสุจริตสุตาทีกหลายท่าน (พระสุจริตสุตา, 2526) โดยเริ่มทำหน้าที่เป็นผู้ตีโทนร่ำมะนา ประจำวงเครื่องสาย ต่อมาได้เป็นผู้เล่นจะเข้ ประจำวง โดยมีครูซุ่ม กมลวาทิน พระสรเพลง สรวง (บัว กมลวาทิน) และพระประณีตวรศัพท์ (เขียน จักรวาทิน) เป็นครูผู้ฝึกสอน ครูทองดี สุจริตกุลเป็นนักดนตรีของวงเครื่องสายคณะนารีศรีสมุทร เคยบรรเลงเดี่ยวจะเข้ถวายหน้าพระที่นั่งและเคยบันทึกแผ่นเสียงพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6

ครูทองดี สุจริตกุล ทำหน้าที่สอนจะเข้ให้กับนักเรียนวิชาเอกจะเข้ของวิทยาลัยนาฏศิลป์ โดยเริ่มสอนตั้งแต่การจับเครื่องมือ การพันไม้ดีด การไล่เสียงและต่อเพลงเบื้องต้นที่ใช้ไม้ดีดออก-เข้าปกติ ได้แก่ เพลงดับต้น เพลงฉิ่ง สามชั้น เพลงเป๊ะ สามชั้น จากนั้นจึงเริ่มฝึกเพลงที่ต้องใช้วิธีการรวไม้ดีด ได้แก่ เพลงแขกบรเทศ สองชั้น เพลงดับลาวเจริญศรี แล้วจึงเริ่มสอนกลวิธีการสะบัด และกลวิธีอื่นๆ และต่อเพลงขึ้นสูงขึ้นไปจนกระทั่งถึงเพลงเดี่ยวจะเข้ตามลำดับ ในการเริ่มต้นการฝึกจะเข้ เป็นช่วงที่ผู้เรียนต้องใช้ความพยายามและความอดทนสูงเนื่องจากจะเกิดการเจ็บที่ข้อมือและนิ้วอันเกิดจากการฝึกหัดที่ค่อนข้างยาก ครูทองดี สุจริตกุล ถือได้ว่าเป็นต้นตำรับของการดีดจะเข้ของกรมศิลปากร ผู้วางรากฐานการดีดจะเข้ในวิทยาลัยนาฏศิลป์และได้เผยแพร่ความรู้วิธีการบรรเลงเพลงเดี่ยวและการบรรเลงเพลงรวมวงให้นักศึกษาของสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ วิธีการบรรเลงที่สำคัญคือทำนองที่สวยงาม การเก็บเท้าเรียบร้อย การพันไม้ดีด การวางนิ้วและการสับนิ้วที่มีลักษณะเฉพาะ ใช้ลักษณะสำนวนการใช้กลอนเรียบร้อย ไมโลดโผนมีแบบแผนเฉพาะตน การรวไม้ดีดที่ให้เสียงละเอียดนุ่มนวล ทำให้สามารถพัฒนาทักษะการบรรเลงจะเข้ของลูกศิษย์ได้เต็มศักยภาพ (ทองดี สุจริตกุล, 2550) ลูกศิษย์ของท่านที่สำคัญ ได้แก่ นักจะเข้ที่สำคัญของกรุงรัตนโกสินทร์ยุคปัจจุบัน เช่น รองศาสตราจารย์ปรกรณ์ รอดช้างเผื่อน ครูเยวามาลย์ ดิสกุล ณ อยุธยา ครูธนัญธร ศรีสิทธิรักษ์ (จาร์ บาลี) ครูพรพนนิภา บัณฑิตเสาวภาคย์ ครูจรรุวรรณ ประถมปัทมะ ศาสตราจารย์ชำนาญ พรประสิทธิ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์สิทธิศักดิ์ จรรย์วูฒิ เป็นต้น ปัจจุบันบรรดาลูกศิษย์ยังคงมีการสืบทอดเจตนารมณ์ตามรูปแบบของครูทองดี สุจริตกุลต่อไปอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้เกิดเป็นการบรรเลงจะเข้สายหนึ่งที่เข้มแข็งและมีการสืบทอดจากรุ่นสู่รุ่น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาวิธีการบรรเลงในทางจะเข้ตำรับครูทองดี สุจริตกุล
2. เพื่อศึกษาวิถีตรรกะสำคัญสำนวนกลอนและกลวิธีทางจะเข้ของครูทองดี สุจริตกุล

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง “วิถีตรลักษณ์ทางจะเข้ตำรับครูทองดี สุจริตกุล” ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยตามระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ โดยทำการศึกษาค้นคว้า วิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร ข้อมูลภาคสนาม ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนระเบียบวิธีการวิจัย ดังนี้

1. กำหนดบุคคลผู้ให้ข้อมูล แบ่งกลุ่มบุคคลผู้ให้ข้อมูลเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้ กลุ่มที่ 1 กลุ่มศิษย์ที่ได้รับการถ่ายทอดจะเข้จากครูทองดี สุจริตกุล กลุ่มที่ 2 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก และกลุ่มที่ 3 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลทั่วไป

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

1) แนวทางการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) เป็นแบบสัมภาษณ์ที่ไม่มีโครงสร้าง (Unstructured Interview) เพื่อใช้สัมภาษณ์กลุ่มผู้รู้ที่มีประเด็นคำถามเกี่ยวกับทางจะเข้ของครูทองดี สุจริตกุล และวิถีตรลักษณ์ทางจะเข้ของครูทองดี สุจริตกุล และลักษณะเด่นของทางจะเข้ของครูจะเข้ท่านอื่นๆ

2) แนวการสนทนากลุ่ม (Focus Group Guideline) เป็นข้อมูลที่ต้องการหาข้อสรุปและความชัดเจน ใช้กับกลุ่มลูกศิษย์ที่ได้รับการถ่ายทอดทางจะเข้จากครูทองดี สุจริตกุล

3) แบบสัมภาษณ์ที่มีโครงสร้าง (Structured Interview) เพื่อใช้สัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลทั่วไป แบบสัมภาษณ์ที่มีโครงสร้างเป็นแบบสัมภาษณ์ที่มีโครงสร้างเกี่ยวกับการดำเนินกลอนจะเข้ ส่วนเฉพาะของครูจะเข้

3. การเก็บรวบรวมและการจัดกระทำข้อมูล

ผู้วิจัยจัดแบ่งการรวบรวมข้อมูลออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

1) ข้อมูลจากเอกสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในด้านต่างๆ ความรู้พื้นฐานด้านการบรรเลงจะเข้ การดำเนินกลอนจะเข้ โดยผู้วิจัยนำมารวบรวม วิเคราะห์ และสังเคราะห์ข้อมูลในประเด็นที่มีความสัมพันธ์กับงานวิจัยที่นำไปสู่การศึกษาในรายละเอียดเชิงลึกที่เกี่ยวข้องกับองค์ความรู้เกี่ยวกับทางจะเข้ตำรับครูทองดี สุจริตกุล เมื่อผู้วิจัยได้ข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้องแล้ว ผู้วิจัยได้ศึกษา จำแนก ตรวจสอบข้อมูล และบันทึกเป็นประเด็นต่างๆ ลงในโปรแกรม Microsoft Word จากนั้นนำไปจัดเรียงและวิเคราะห์ข้อมูล แหล่งข้อมูลสำหรับการศึกษาค้นคว้า

2) ข้อมูลภาคสนาม การเก็บข้อมูลภาคสนาม เป็นข้อมูลหลักในการทำวิจัยในครั้งนี้ โดยผู้วิจัยแจ้งให้ผู้ให้ข้อมูลทุกคนทราบวัตถุประสงค์ของผู้วิจัยและเพื่อให้ผู้วิจัยสามารถเก็บข้อมูลได้ตามระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการเก็บข้อมูลมีรายละเอียดดังนี้ ข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม การสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักและการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลทั่วไป

4. การจัดกระทำข้อมูล

1) การจัดกระทำข้อมูล ใช้แบบสัมภาษณ์จากการสนทนากลุ่ม และทำการบันทึกข้อมูลลงในสมุดบันทึก บางกรณีจะใช้กล้องวิดีโอบันทึกภาพและเสียงช่วยบันทึกข้อมูล ใช้กล้องถ่ายรูปในการบันทึกภาพ

2) นำข้อมูลที่บันทึกมาสรุปในแต่ละวัน ตรวจสอบความสมบูรณ์ถูกต้องของข้อมูล และจำแนกข้อมูลเป็นหมวดหมู่ตามเนื้อหาความมุ่งหมายของการวิจัย

5. ตรวจสอบข้อมูล

การตรวจสอบข้อมูลขณะเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม ผู้วิจัยตรวจสอบความแม่นยำ (Validity) และความเชื่อถือได้ (Reliability) ของข้อคำถามข้อมูลภาคสนามทุกครั้งที่เก็บข้อมูลด้วยการดูข้อคำถาม สื่อความหมายตรงตามที่ต้องการหรือไม่ ในขณะที่สัมภาษณ์ได้คำตอบที่สอดคล้องกับข้อมูลเดิม และข้อมูลอื่นที่มีอยู่เดิมจากแหล่งอื่นๆ ในลักษณะทดสอบแบบสามเส้า (Tri – angulations) ตามระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ

6. วิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามความมุ่งหมายของการวิจัย โดยนำข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมเอกสารข้อมูลภาคสนาม จากการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่ม นำมาจัดบันทึกไว้ในลักษณะบรรยาย เพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์ให้เห็นทางจะเข้าใจในวงการดนตรีไทย และวิเคราะห์ลักษณะทางจะเข้าใจรับครูทองดี สุจริตกุล

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลจากการถอดจากแถบบันทึกเสียงโดยเลือกเพลงทางพื้น เพลงทางกรอ และเพลงเดี่ยวจะเข้ คือ เพลงสุรินทราหู สามชั้น เพลงเขมรปี่แก้วทางสักรา สามชั้น เพลงเดี่ยวกราวใน สองชั้น เพลงเดี่ยวลาวแพน สองชั้น เพลงเดี่ยวจันทิมใหญ่ และเพลงเดี่ยวแขกมอญ สามชั้น ซึ่งครูทองดี สุจริตกุลเป็นผู้บรรเลงจะเข้ บันทึกเสียงที่ห้องบันทึกเสียงสิทธิถาวร ควบคุมการบันทึกเสียงโดย ครูประสิทธิ์ ถาวร (ศิลปินแห่งชาติ) ทำการบันทึกโน้ตและนำเทปบันทึกเสียงมาทำการวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูล และนำข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม (Focus Group) กลุ่มลูกศิษย์ที่ได้รับการถ่ายทอดทางเดียวจากครูทองดี สุจริตกุล มาทำการวิเคราะห์และสรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาทวีสถิติการบรรเลงเพลงประเภทดำเนินทำนองของครูทองดี สุจริตกุล ผู้วิจัยได้นำเพลงสุรินทราหู สามชั้น และเพลงเขมรปี่แก้วทางสักรา พบว่า ใช้ทวีสถิติการสลับเสียงเดียว เพื่อให้ทำนองที่ต้องการมีความโดดเด่นโดยใช้วิธีการติดซ้ำท้ายพยางค์ของห้องเป็นชุด ทำให้เกิดทำนองที่เรียงชุดทวีสถิตีอย่างเป็นระบบ ได้ยินการซ้ำทวีสถิตี แต่เป็นระดับเสียงของลูกตก และย้ายเสียงของลูกตกซึ่งเป็นจังหวะหนักที่ท้ายห้องด้วยการติดสลับดังชัดเจน น้ำหนักเท่ากันทั้งสี่ห้อง แล้วจึงดำเนินทำนองด้วยการติดเก็บ สร้างความสมดุลให้เกิดความวิจิตรเป็นลักษณะสำคัญของความเรียบร้อย ไพเราะอย่างเป็นระบบ ดังนี้

วิจิตรลักษณ์ที่ 1 เป็นรูปแบบการติดสลับเสียงเดียวที่ติดซ้ำเป็นระบบ การใช้ทวีสถิตีเดิม แต่เปลี่ยนระดับเสียงที่เลือกใช้กับวิธีการดำเนินทำนองวิจิตรขึ้นด้วยระดับเสียงจากระดับเสียงคู่เสียง คู่ 2 (เสียงฟาไปเสียงซอล) และคู่เสียงเป็นคู่ 2 (ที่ ไปสู่เสียงโด) และการดำเนินทำนองของลูกตก เป็น คู่ 2 ในห้องที่ 1 และ 2 และห้องที่ 3 ไปห้องที่ 4 ด้วยการพิจารณาคู่เสียงที่ห่างเป็นคู่ 2 ทั้งสองชุด จึงซ้ำทั้งทวีสถิตีและระดับเสียงที่ดำเนินทำนองลูกตกเป็นคู่ดังตัวอย่างที่ 1

ซฟ- ฟฟฟ	ทซ - ซซซ	ดท- ททท	รด์ - ดด์	ฟ ซ ฟ ร	ฟ ร ด ท	ฟ ซ ล ท	ล ท ด ร
---------	----------	---------	-----------	---------	---------	---------	---------

กลวิธีการบรรเลงเพลงประเภทเพลงบังคับทาง

ผู้ศึกษาได้นำเพลงเขมรบี แก้ว ทางสัควา สามชั้น มาใช้ศึกษาวิธีการตีจะเข้ สามารถแบ่ง วิจิตรลักษณ์ที่ 2 เป็นวิธีการบรรเลงออกเป็นสองลักษณะ ได้แก่ กลวิธีการตีสะบัดเสียงเดียวที่ต้นวรรค และ กลวิธีที่เกิดจากการติดดำเนินทำนองด้วยการติดไม้ติดเข้า-ออก การติดไม้ติดเข้า-ออกด้วยน้ำหนักเสียงเท่ากัน ดำเนินทำนอง ด้วยน้ำหนักเสียงที่เกิดขึ้นจากการติดไม้ติดเข้า-ออกเท่ากัน สร้างความสม่ำเสมอ ทำให้เกิดความเรียบร้อยไพเราะ เป็นความวิจิตร และวรรคตสร้างความสมดุล แต่ทำให้เกิดความแตกต่างด้วยการสลับพยางค์ที่ติดเข้า-ออกเปิดต้น วรรค และปิดท่อนด้วยการตีสะบัดเสียงเดียวท้ายท่อน สร้างความหลากหลายแต่ทำให้เกิดเอกภาพภายในประโยค ด้วยการใช้กลวิธีการตีสะบัดเสียงเดียวภายใน 1 ประโยค

กลวิธีที่เกิดจากการใช้ไม้ติดทำให้เสียงของจะเข้มีความไพเราะ ช่วยตกแต่งทำนองเพลงให้น่าฟัง มีอรรถรส ที่หลากหลาย ผู้ที่จะใช้กลวิธีเช่นนี้ได้จำเป็นต้องมีความคล่องตัวในการบรรเลง ความเข้าใจในทำนองเพลง และความ เข้าใจในอารมณ์เพลง จึงจะสามารถใช้กลวิธีได้อย่างมีประสิทธิภาพกับบทเพลงดังตัวอย่างที่ 2

ตัวอย่างที่ 2

ซซซ ฟ ซ	ล ซ ฟ ซ	ล ซ ฟ ซ	ล ซ ฟ ร	ฟ ด ด ด	ฟ ร ด ร	ซ ฟ ร ฟ	ด ร ฟ ซ
---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------

ตัวอย่างที่ 3

- ล	- ซ	- ฟ	- ร	ด - ด	- ร	- ฟ	- ซ
- ล	- ซ	- ฟ	- ร	ด	- ร	- ฟ	- ซ

ตัวอย่างที่ 3 เป็นวิจิตรลักษณ์ที่ 3 กลวิธีการบรรเลงที่เกิดจากการใช้ไม้ติด ที่เรียกกันว่า การติด “ทิงนอย” เป็นกลวิธีการบรรเลงเฉพาะของจะเข้และช่วยสร้างให้ทำนองเกิดความไพเราะยิ่งขึ้น การติดทิงนอยสลับไม้ติดเข้าออก ด้วยน้ำหนักมือที่เท่ากันทุกไม้ติด ทั้งการติดสายเปล่าสลับกับการติดสายลวด ทำให้เกิดความเรียบร้อย การติดที่ สะอาด เป็นรูปแบบการดำเนินทำนองที่เรียบร้อย

ล ช ฟ ด	- ฟ - ช	ล ช ฟ ช	- ล - ท	ดํ ท ล ท	- ดํ - รํ	- ด - ชํ	- ฟ - ชํ

- - - -	- - ฟํ รํ	- - - -	- - - ดํ	- - - -	ฟํ - รํฟํ	- - - -	- - - ดํ

- - - -	รํดํฟํรํฟํ	- - - -	- - - -	ดํฟํรํดํฟํ	ดํฟํรํดํฟํ	ดํฟํรํดํฟํ	- ดํ - รํ

จากการศึกษา ช่วงลูกโยนที่ 2 พบว่ามีการสร้างวจิตรลักษณ์ที่ 6 เป็นการติดตบสายและการติดรูดสายลวด ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ด	ช	ช	ดํ	ดํ	ฟ	ฟ	- ด	ด		- ดํ	ด		- ดํ
ด ช		ด ดํ		ด ฟ		ด		ฟ ช ล	ท ดํ		ชํ ฟํ มํ	รํ	ดํ

ด		- ดํ	ด		- ด	ด		- ดํ	ด		- ดํ		
ฟ ช ล	ท ดํ		ดํ ท ล	ช ด		ฟ ช ล	ท ดํ		ชํ ฟํ มํ	รํ	ดํ		

ดํ	ด	ฟํ	ฟํ	รํ	ด		- ล	ล	ล	ล	ล	ล	ดํ	ดํ	ช
ฟํ		ด รํ		ฟํ มํ	รํ	ดํ	ล			ด	ล	ด	ดํ		ด ช

จากทำนองข้างต้นจะเห็นได้ว่ากลุ่มทำนองช่วงลูกโยนที่ 2 นี้มีการติดบสาย 4 ชุดประกอบการตีรูดสาย ลวด 2 ชุด (ทำนองเพลงบรรทัดที่ 1) หลังจากนั้นติดซ้ำทำนองรูดสายลวด 4 ชุด (ทำนองเพลงบรรทัดที่ 2) และจบ ด้วยการติดบสายประกอบการตีรูดสายลวดก่อนที่จะเข้าสู่การดำเนินทำนองชุดต่อไป (ทำนองบรรทัดที่ 3 ห้องที่ 1-4)

วิจิตรลักษณ์ที่ 7 เป็นการติดเปิดสายเปล่าประกอบเสียงลูกตกพบคุณค่าความงามที่เกิดจากการใช้เสียง คราง (drone) ซึ่งเกิดจากการติดเปิดสายเปล่าสามพยางค์เสียงประกอบการติดบสายเปล่าที่พยางค์สี่ของห้องซึ่งเป็นเสียงลูกตก และทำเช่นนี้ติดต่อเนื่องเป็นกลุ่มทำนองโยนที่ 5 การติดด้วยกลวิธีผสมดังกล่าวทำให้ทำนองเกิดความ วิจิตรทั้งด้านภาพและเสียง ความวิจิตรด้านภาพคือนี้นักดำเนินทำนองไปอย่างสวยงาม โดยการเคลื่อนไปที่ละห้องโน้ต แต่เสียงที่ได้ยินคือได้ยินเสียงครางประกอบเสียงลูกตก ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ด ด ด ร	ด ด ด ช	ด ด ด ด	ด ด ด ช	ด ด ด พ	ด ด ด ช	ด ด ด ด	ด ด ด ช

ซ้ำ

ด ด ด พ	ด ด ด ท	ด ด ด ล	ด ด ด ช	ด ด ด ด	ด ด ด ท	ด ด ด ล	ด ด ด ช

วิจิตรลักษณ์ที่ 8 พบในกลุ่มทำนองลูกโยนที่ 6 พบว่า มีการใช้กลวิธีตีโปรย การตีรูดสายลวดเพื่อเป็น การพักกำลังของผู้บรรเลง แต่เกิดวิจิตรลักษณ์จากการตีรวไม่ตีเสียงมีเสียงต่ำไปเสียงสูงอย่างต่อเนื่อง และโปรย เสียงลง หลังจากตบสายปรากฏในบรรทัดที่ 1 ห้องที่ 5-8 และบรรทัดที่ 2 ห้องที่ 1-4 ดังตัวอย่างต่อไปนี้

- - - -	- - - ช	- ด ร ม	ร - ม	ม ช	ช ม	ม ร	ร ร
			ม	ด ช	ด ม	ด ร	ด ด

ด - ล	ด - ช	ด	- ม	- - - -	- - - ม	- - - -	- - - -
ล	ช	ด ท ล	ช ม				

วิจิตรลักษณ์ที่ 9 เป็นการใช้อักษรวิธีการโปรยเสียงท้ายประโยคเพื่อทอดแนวและลงจบในช่วงท้ายของลูกโยน
ที่ 7 การบรรเลงเดี่ยวดังทำนองตัวอย่างต่อไปนี้
ทำนองเชื่อมลูกโยนที่ 7 กับทำนองลงจบ

ฟ ช ฟ ร	ฟ ร ด		- ฟ ด ร	ด ร ฟ ช	ล ช ฟ ด	ช ฟ ล ช	ท ล ดั ท
	ท	- ท					
		- ฟ					

ทำนองลงจบ

ล ช ฟ ด	- ฟ - ช	ล ช ฟ ช	- ล - ท	ดั ท ล ท	- ดั - รี่	- ดั ท ล	ช ฟ - รี่

ลงจบ

- - ดั ท				ด ร ฟ ช	ฟ ท ททท	ทดัรี่ ฟ ดั	รี่ ท ททท

วิจิตรลักษณ์ในการบรรเลงเดี่ยวจะเข้เพลงลาวแพน ของครูทองดี สุจริตกุล

จากการศึกษาทฤษฎีในการบรรเลงเดี่ยวจะเข้เพลงลาวแพน ของครูทองดี สุจริตกุล ผู้วิจัยได้ทำการถอด
เทปบันทึกเสียงที่ครูทองดี สุจริตกุล ได้บรรเลงไว้ นำมาทำการถอดโน้ตเพลงจะเข้

จากการศึกษาลักษณะสำนวนทางเดี่ยวจะเข้ลาวแพน ของครูทองดี สุจริตกุล พบว่า มีการใช้กลวิธีพิเศษ
การติดกระหนบสาย (กระหนบสามสายหรือการติดฉ่าง และการติดกระหนบสองสาย) การติดสะบัด การติดปรับ การติด
โปรย การติดรูตเสียง การติดตบสาย

จากการศึกษาวิเคราะห์การติดจะเข้เดี่ยวลาวแพน พบว่าเป็นวิจิตรลักษณ์ที่ 10 ซึ่งเป็นการซ้ำทำนองโดย
ใช้สำนวนเพลงที่มีความคล้ายคลึงกับทำนองเดิม โดยในการซ้ำลักษณะของทำนองเดิมนั้น บางครั้งจะมีการซ้ำ
สำนวนทั้งประโยคของทำนองเพลง แต่ในบางครั้งยังมีการดัดแปลงสำนวนทางเดี่ยวโดยใช้กลวิธีการติดกระหนบสาย
การติดโปรยเสียง การติดรูตเสียงเพื่อให้เพลงนั้นเกิดอรรถรสการฟังในหลากหลายมิติ ยังแสดงให้เห็นถึงว่าผู้บรรเลง
มีความละเอียดรอบคอบในการเลือกใช้กลวิธีพิเศษต่างๆ ให้เหมาะสมกับเครื่องดนตรี และเหมาะสมกับทำนองเพลง
ในช่วงขึ้นต้นเพลงมีการใช้การกระหนบสองสาย (สายเอกและสายทุ้ม เสียงซอล) การติดสะบัดและการติดรูตเสียง ทำ
ให้ทำนองเพลงนั้นทำให้เกิดเอกภาพด้านเสียงเกิดความสะกดหูน่าฟัง และยังเป็นการส่งเสริมทำให้ทำนองเพลงนั้น
สื่อถึงสำเนียงลาวของเพลงได้เป็นอย่างดี ดังตัวอย่างต่อไปนี้

- - - -	- - - ชู	- - มฟช	- ชู - ชู	- - - ฟ	- - - ชู	- - ทดม	- ท - ดม
	- - - ชู		- ชู - -		- - - ชู		

- - - -	- - - -	มฟม	- ท - ชู	- - ชทช	- ฟ - ชู	- - ทดม	- ท - ฟ
			- - - ชู		- - - ชู		

- - - -	- - - -	มฟม	- ท - ชู	- - ชทช	- ฟ - ม	- - ฟมด	- ด - ด
			- - - ชู		- - - ชู		- ด - -
					- - - ม		- ด - -

นอกจากนี้พบวิจิตรลักษณ์ 11 การดีดกระทบสามสาย (การดีดฉ่าง) ดังตัวอย่างต่อไปนี้

- - ม ด	- - - -						- - - ด
		ดทช - ชู	ท ด ท -				- ช ท ด
		- - ฟ-	- - - ดม	- - - ดม	- - - -	ฟ ม ช ฟ	ม - - ด

	- - - ด	- ด ม ฟ	ช - - ด		- - - ด	- ด ม ฟ	ช - - ด
- - ดทช	- ช ท ด		- ช ท ด	- - ดทช	- ช ท ด		- ช ท ด
	ฟ - - ด		- - - ด		ฟ - - ด		- - - ด

- ด ด ด	- - - ด	- ด ม ฟ	ช - - ด		- - - ด	- ด ม ฟ	ช - - ด
- - - ด	- ช ท ด		- ช ท ด	- - ดทช	- ช ท ด		- ช ท ด
- - - ด	- - - ด		- - - ด		ฟ - - ด		- - - ด

วิจิตรลักษณ์ที่ 12 พบในเพลงลาวแพนอีกประการหนึ่ง คือ การติดบสายในสายหุ้มและสายลวด อย่างนุ่มนวลเพื่อให้จังหวะมีความกระชับ อีกทั้งยังส่งผลทำให้ทำนองเพลงนั้นมีความปลั่งจำเพาะ แสดงถึงอัตลักษณ์การติดจะเข้ดนตรีได้อย่างเต็มที่ซึ่งเป็นเครื่องติดที่มี 3 สายและเป็นการแสดงภูมิปัญญาของผู้ประดิษฐ์ทางเดี่ยวและผู้บริหารเลงในการเลือกใช้กลวิธีที่เหมาะสมกับทำนองเพลง ทำให้ทำนองเพลงนั้นมีความโดดเด่นดังตัวอย่างต่อไปนี้

		- - - ด	ม - -	- ด ม ฟ	ซ ด ม ฟ	ซ ด ม ฟ	ซ - - ด
↓	↓	↓	↓				
- ช ท -	- ช ท -	- ช ท -	- ช ท ด				- ช ท ด
- - - ด	ฟ - - ด	ฟ - - -	- - - ด				- - - ด

(เครื่องหมายลูกศร ให้ตบสาย)

		- - - ด	ม - - ด	- ด ม ฟ	ม ช ม ฟ	ซ ฟ ม ด	ม - - ด
↓	↓	↓	↓				
- ช ท -	- ช ท -	- ช ท -	- ช ท ด				- ช ท ด
- - - ด	ฟ - - ด	ฟ - - -	- - - ด				- - - ด

(เครื่องหมายลูกศร ให้ตบสาย)

↓	- - - ด	- ด ม ฟ	ซ - - ด	↓	- - - ด	- ด ม ฟ	ซ - - ด
- ช ท -	- ช ท ด		- ช ท ด	- ช ท -	- ช ท ด		- ช ท ด
- - - ด	ฟ - - ด		- - - ด	- - - ด	ฟ - - ด		- - - ด

(เครื่องหมายลูกศร ให้ตบสาย)

จากทำนองข้างต้นเป็นคุณความงามที่สำคัญคือการติดบสายที่ทำให้เกิดการติดเสียงที่ไพเราะนุ่มนวล ไม่กระแทก น้ำหนักมือมีความสม่ำเสมอ แสดงความนุ่มนวล อ่อนหวานและมีพลัง

วิจิตรลักษณ์ในการบรรเลงเดี่ยวจะเข้เพลงจีนขิมใหญ่ สองชั้นของครูทองดี สุจริตกุล

จากการศึกษากลวิธีในการบรรเลงเดี่ยวจะเข้เพลงจีนขิมใหญ่ ของครูทองดี สุจริตกุล ผู้วิจัยได้ทำการถอดเทปบันทึกเสียงที่ครูทองดี สุจริตกุล ได้บรรเลงไว้ นำมาทำการถอดโน้ตเพลงจะเข้ ปรากฏกลวิธีพิเศษ ได้แก่ การติดสับัด การติดกระทบสาย (การติดฉ่าง) และการติดบสาย

วิจิตรลักษณ์ที่ 13 ที่ปรากฏท่อน 1 คือการใช้กลวิธีการสับัดเสียงเดียวในการขึ้นต้นของเพลง ส่งผลทำให้ทำนองเพลงนั้นมีความกระชับ และมีลักษณะสำนวนกลอนสอดคล้องและตอบรับกันในประโยคที่ 1 ห้องที่ 3 และห้องที่ 4 ทำให้ทำนองเพลงนั้นมีความสนทลื่นไหลมากยิ่งขึ้น ดังตัวอย่างต่อไปนี้

- - - -	- - - -	ดัดด - ด	มรด ร ม	ด ล ช ม	มชม ร ด		- ม ร ด
		- - ช -				ลลล ด ล	ช - - -

วิจิตรลักษณ์ที่ 14 ในที่ยกกลับท่อนที่ 1 มีการใช้กลวิธีการฉาบในการกลับต้นเพลงทำให้เพลงนั้นมีความกระชับ และแสดงพื้นฐานในเรื่องของความแม่นยำจังหวะและเสียงของผู้บรรเลงได้เป็นอย่างดี วิจิตรลักษณ์ดังกล่าวสะท้อนภาพความเป็นนักดนตรีของครูทองดี สุจริตกุลเป็นผู้มีความแม่นยำด้านจังหวะ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ด ด - ด	ด ด - ด	- - - ด	- ด ร ม	ด ล ช ด	ร ม ช -		
- ด - -	- ด - -	- ช ล ด			- - - ช	ล ท ด ร	ด ม ร ด
- ด - -	- ด - -	ม- - ด					

วิจิตรลักษณ์ที่ 15 ในท่อน 3 พบว่ามีการใช้กลวิธีการตีกระทบสามสายประกอบการตีเก็บ และการตี รูดสายลวด พร้อมทั้งสอดแทรกการตีตะบัตเสียงเดียว และการตีตะบัตสองเสียงโดยปรากฏในทำนองเพลงเดี่ยวท่อนที่ 3 ดังทำนองตัวอย่างต่อไปนี้

- ด - ด	ด ด - ด	ด ม ร ด	ม ร ด -				- - - ด
- ด - -	- ด - -		- - - ล	ช ด ล ช	ด ล ช -		
- ด - -	- ด - -				- - - ม	ด ช ฟ ม	ร ด - -

ด ม ชชช	ช ล ชชช	ด รัด ล	ลัดล ช ม	ด ล ช ฟ	ฟชฟ ม ร	ม - - -	
						- ช ล ท	ด ท ร ด

วิจิตรลักษณ์ในการบรรเลงเดี่ยวจะเข้เพลงแขกมอญ สามชั้นของครูทองดี สุจริตกุล

จากการศึกษากลวิธีในการบรรเลงเดี่ยวจะเข้เพลงแขกมอญ สามชั้น ผู้วิจัยได้ทำการถอดเทปบันทึกเสียงที่ครูทองดี สุจริตกุล ได้บรรเลงไว้ นำมาทำการถอดโน้ตเพลงจะเข้

ในเดี่ยวจะเข้เพลงแขกมอญ สามชั้น มีการใช้กลวิธีการตีตะบัตเสียงเดียว การตีตะบัตสองเสียง การตีตะบัตสามเสียง การตีกระทบสาย การตีตขี้ การตีกระทบสาย การทิงนอย การตบสาย

วิจิตรลักษณ์ที่ 16 พบในท่อน 1 ใช้กลวิธีการสะบัดเสียงเดียวประกอบการตีตะบัตสองเสียงและการตีกระทบสองสายปรากฏในทำนองขึ้นต้นทางเดี่ยวท่อน 1 ประโยคที่ 1 ดังตัวอย่างต่อไปนี้

-- - ฟ	- - ชชช	ด ฟ ช ล	ด ช ชชช	ด ฟ ช ล	ดทล รดท	ฟ ช ล ท	รดท ล ช
			ช				

นอกจากนี้ยังพบวิจิตรลักษณ์ที่ 17 อีกว่าในประโยคที่ 2 ของท่อนที่ 1 (เที่ยวแรก) ยังมีการใช้กลวิธีการขยี้ในท้องที่ 7 ส่งผลทำให้เพลงนั้นมีความรุ่มร่าและมีแนวจังหวะที่กระชั้นมากยิ่งขึ้น อีกทั้งยังเป็นการบ่งบอกถึงศักยภาพของผู้บรรเลงในเรื่องของความคล่องตัว ความแม่นยำในระดับเสียงและจังหวะ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ฟชล ช ฟ	ร ดรฟ ร	ด		ลชฟ ทลช	ดทล รดท	ฟชลทด ท	ล ช ฟ ร
		ท ร ด	ด ล ด ท				

วิจิตรลักษณ์ที่ 18 ในท่อน 3 พบว่ามีการใช้กลวิธีในการบรรเลงการตีตบซึ่งเป็นกลวิธีการติดคล้ายการติดสะบัดเสียงเดียว เพื่อให้เสียงไม่ห้วน เนื่องจากเพลงแขกมอญ สามชั้น ท่อน 3 มีลักษณะสำนวนกลอนที่เหมือนกันเป็นส่วนใหญ่ ทางเพลงเดียวในท่อนที่ 3 (ทางหวาน) จึงได้มีการประดิษฐ์ใช้สำนวนกลอนที่แสดงถึงสำเนียงมอญออกเป็นเพลงภาษา ยังเป็นการแสดงถึงภูมิปัญญาของผู้บรรเลงในการคัดสรรเลือกใช้กลอนได้อย่างเหมาะสมกับโครงสร้างเพลงและเครื่องดนตรี จะเห็นได้ว่าผู้บรรเลงได้ใช้กลวิธีการตีตบ เพื่อเน้นย้ำทำนองเพลงให้เกิดสำเนียงและทำให้เมื่อฟังแล้วมีความน่าสนใจและมีการใช้กลวิธีการกระทบสาย เพื่อเน้นย้ำให้จังหวะและแนวเพลงมีความกระชับมากยิ่งขึ้นเพื่อเข้าสู่เที่ยวเก็บในท่อนที่ 3 สำหรับการตีตบปรากฏทำนองในประโยคที่ 1 ท้ายท้องที่ 1 ซึ่งเป็นการติดสะบัดสามเสียง และปรากฏในท้องที่ 8 เสียงที่ ซึ่งเป็นการตีตบก่อนที่จะทำการติดด้วยกลวิธีพิเศษต่อไป

ตั้งตัวอย่างต่อไปนี้

- ฟ - ล	ลชฟ ชท	ทลชลต	ดืทลทรี	- - - -	ฟื ท รื ดื	ท ล ช ล	ช ฟ ช ท

- รฟชทช	-รฟชทช	-รฟชทช	ฟทททท	ดืดืดืดื	รืดืทช	ชฟร ฟช	ฟทททท

ชฟร ฟช	ฟทททท	ลชฟชล	ฟช ชชช	ดรรคม	รฟมช	ดมรฟ	มชฟล
			ช				

ดืฟฟฟฟ	ดฟชล	ทรีดืฟ	ชลทดื	- รื - ฟื	- รื - ดื	ทลชล	ชฟชท

ท	ด ฟ	ดลชฟ	ด ร	ดลชฟ	ดด - ด	ฟ ช ฟ ร	ด ท
- ท	ด ฟ		ด ร		ด		ดท

- - - -	ฟ ท ดื รื	- - รืฟรื	ดื ท ล ท	- - รืดืท	ลชฟลชฟ	ชฟมฟมร	มร รร

- ร - ร	ร - ร	ดรรม	ฟช -ช	ชช - ช	ชช - ช	ฟ ล ช ฟ	ม ร รร
		ช	ช	ช	ช		
ร	ร						

ชชชช	รืชรื	ทลชล	ทรีดื	- ร - ช	ฟ ช - ท	- ดื - ชื	- ฟ - รื

วิจารณ์ลักษณะที่ 19 การติดเก็บที่มีทำนองเรียงติดต่อกันอย่างเป็นระเบียบ ใช้สำนวนกลอนในการบรรยาย
 องค์ที่ สุธวิตกุล จากการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า สำนวนกลอนในการบรรยายนั้นมีลักษณะการใช้สำนวนกลอน
 อย่าง น่าฟัง สำนวนกลอนมีทั้งวรรคถามและวรรคตอบ เรียบเรียงมาเป็นอย่างดี พบว่ามีการใช้สำนวนวิधिขึ้น
 มาให้เนื้อที่กตมจะเข้เรียงต่อกันอย่างเป็นระเบียบ ปรากฏเป็นวิจารณ์ลักษณะที่สะท้อนความเป็นระเบียบของครู
 วิตกุล ดังตัวอย่าง

ร	พ	ช	ล	ท	ร	ด	ท	พ	ช	ล	ท	ด	ท	ล	ช	พ	ช	ล	ท	ด	ท	ล	ช	ด	ท	ล	ช	พ	ล	ช	พ	ร
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

ด ร พ ช	ล ช พ ร	ม พ ม ช	พ ม ร ด	ชื พื ร	ชื พื ร ด้	พื ร ด้ ท	ร ด้ ท ช
				ท			

- - - -	- - - <u>ช</u> - - <u>มฟช</u>	- <u>ช</u> - <u>ช</u>	- - - <u>ฟ</u>	- - - <u>ช</u> - - <u>ทคมี</u>	- <u>ท</u> - <u>คมี</u>
	- - <u>ช</u>	- <u>ช</u> - -		- - <u>ช</u>	

↩ ↪

- - - -	- - - -	<u>มฟมี</u>	- <u>ท</u> - <u>ช</u>	- - <u>ชทช</u>	- <u>ฟ</u> - <u>ช</u>	- - <u>ทคมี</u>	- <u>ท</u> - <u>พ</u>
			- - - <u>ช</u>		- - - <u>ช</u>		

↩ ↪

- - <u>มี</u> <u>ค</u>	- - - -	<u>มฟมี</u>	- <u>ท</u> - <u>ช</u>	- - <u>ชทช</u>	- <u>ฟ</u> - <u>ม</u>	- - <u>ฟมค</u>	- <u>ค</u> - <u>ค</u>
			- - - <u>ช</u>		- - - <u>ช</u>		- <u>ค</u> - -
					- - - <u>ม</u>		- <u>ค</u> - -

วิจิตรลักษณ์ที่ 21 พบว่าลักษณะสำนวนกลอนการใช้งานเดียวกันซ้ำหัว และเปลี่ยนเสียงลูกตกดังปรากฏทำนองบรรทัดแรกของตัวห้องเพลงที่ 5 และ 6 อีกทั้งยังปรากฏการใช้สำนวนเดียวกันและเปลี่ยนเสียง ใช้การสับัดสามเสียงเรียงจากเสียงต่ำไปหาเสียงสูงจากห้องที่ 5-8 ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ฟิ รุ ฟ ท	ดิ รุ ดิ รุ	ฟิ รุ ดิ รุ	ดิ ท ล ช	ทดิรุติ ล	ทดิรุติ ช	ชลทดิท	ล ช ฟ ร

ชชชรุช	รุ ช รุ ดิ	ท ล ช ล	ท ริ ดิ ท	ด ฟ ช ล	ทลช ล ท	ดิทล ท ดิ	รุติท ดิ รุ

สำนวนกลอนที่มีการแปรทำนองออกเป็นสำเนียงภาษา พบการใช้งานหลักซ้ำกัน แต่แปรทำนองออกเป็นเพลงภาษา เช่น สำเนียงมอญ สำเนียงแขก เป็นต้น สำหรับสำเนียงมอญในเพลงเดี่ยวแขกมอญ ท่อน 3 เที้ยวแรกมีการติดซ้ำการสับัดสองเสียง ช ท ช ในบรรทัดที่ 2 ห้องเพลงที่ 1-3 ดังตัวอย่างต่อไปนี้

- ฟ - ล	ลชฟ ชท	ทลชลติ	ดิทลทริ	- - - -	ฟิ ท ริติ	ท ล ช ล	ช ฟ ช ท

- รฟชทช	-รฟชทช	-รฟชทช	ฟทททท	ดิดิดิทดิ	รุติทช	ชฟร ฟช	ฟทททท

วิจิตรลักษณ์ที่ 22 พบในสำเนียงแขก ในเพลงเดี่ยวแขกมอญ ท่อน 2 เที้ยวแรก ทำนองห้องเพลงที่ 5-8 ใช้การดำเนินทำนองทางขึ้น การติดเรียงเสียงขึ้นสามพยางค์เสียงแล้วม้วนเสียงลงมาสู่ลูกตกในทางเสียงต่ำ ลักษณะการเรียงเสียงเช่นนี้แสดงการเรียงเสียงในสำเนียงภาษาแขก

- ช - ช	ร ช - ดิ	- - - -	- - - -	รุมิ ช ดิ	รุมิ ฟ ท	ดิ รุ มิ ล	ท ดิ รุ ช
ช	ช						

สรุปผลการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง “วิถีตรรกษณ์ทางจะเข้ตำรับครูทองดี สุจริตกุล” สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาทฤษฎีการบรรเลงทางจะเข้ตำรับครูทองดี สุจริตกุล พบว่า มีการใช้ทฤษฎี 15 ทฤษฎี ในการติดเก็บ ติดสายเปล่า ติดรั้ว ติดสะบัด สะบัดเสียงเดียว สะบัดสามเสียง ติดทิงนอย ติดโปรยเสียง ติดรูตนิ้ว รูดเสียง ติดตบสาย การกดเสียง ติดกระทบสาย ติดปรับ ติดขยี้

2. ผลการศึกษาพบว่าวิถีตรรกษณ์ในการติดจะเข้มี 22 รูปแบบดังนี้

- 1) รูปแบบการติดสะบัดเสียง
- 2) การติดสะบัดเสียงเดียวต้นวรรค
- 3) การติดทิงนอย
- 4) การติดโปรยเสียง
- 5) การติดรวมทฤษฎีพิเศษในรูปแบบทำนองโยน
- 6) การติดตบสายและการติดรูตสายลวด
- 7) การติดเปิดสายเปล่าประกอบเสียงลูกตก
- 8) การติดรูตสายลวดเพื่อพักกำลังแล้วติดโปรย
- 9) การติดโปรยเสียงท้ายประโยค
- 10) การติดซ้ำทำนองที่มีความคล้ายคลึงกับทำนองเดิม
- 11) การติดกระทบสามสาย
- 12) การติดตบสายในสายทุ้มและสายลวดอย่างนุ่มนวล
- 13) การติดสะบัดเสียงเดียวในการขึ้นเพลง
- 14) การติดกระทบสามสาย (ฉ่าง) ในการขึ้นต้นเพลง
- 15) การติดกระทบสามสายประกอบการติดเก็บและการติดรูตสายลวด
- 16) การติดสะบัดเสียงเดียวประกอบการติดสะบัดสองเสียง
- 17) การติดขยี้
- 18) การติดปรับ
- 19) การติดเก็บที่มีทำนองเรียงเสียงติดต่อกันอย่างมีระเบียบ
- 20) การติดกระทบสองสายเสียงเดียวกัน
- 21) การติดซ้ำหัวแล้วเปลี่ยนเสียงลูกตก
- 22) การติดเรียงเสียงวิถีขึ้นสามพยางค์และม้วนเสียงลงสู่ลูกตกเสียงต่ำ

สำนวนกลอนทางจะเข้ของครูทองดี สุจริตกุล เพลงประเภททำนองทำนองสำนวนกลอนมีลักษณะการใช้สำนวนกลอนที่เรียบง่ายไพเราะ น่าฟัง ใช้สำนวนกลอนทั้งวรรคถามและวรรคตอบ มีการเรียบเรียงเป็นอย่างดี เพลงประเภทเพลงเดี่ยวมีลักษณะสำนวนกลอนวรรคถามและวรรคตอบ การซ้ำของทำนอง การดำเนินทำนองเป็นกลอนผูก และการแปรทำนองออกเป็นเพลงภาษา เช่น สำเนียงมอญ สำเนียงแขก เป็นต้น

อภิปรายการวิจัย

จากการศึกษาวิธีการบรรเลงจะเข้เพลงประเภททางพื้น เพลงประเภทดำเนินทำนอง และเพลงเดี่ยวของครูทองดี สุจริตกุลนั้นพบว่า เพลงประเภทดำเนินทำนองใช้กลวิธีการตีรั้ว การตีดโปรยเสียง เป็นวิจิตรลักษณ์ของสำนวนกลองและกลวิธีที่มุ่งให้บทเพลงเกิดความไพเราะ อ่อนหวานตามที่ผู้ประพันธ์ได้กำหนดไว้ เป็นกลวิธีที่ใช้สำหรับจะเข้โดยเฉพาะ จึงนับได้ว่าครูทองดี สุจริตกุล เป็นนักจะเข้ที่มีความสามารถ และความเข้าใจในกลวิธีการบรรเลงจะเข้ในบทเพลง

พระยาอนุมานราชธน (2533: 179) ได้กล่าวว่า “เมื่อกล่าวถึงความบริสุทธิ์แท้ในทางที่การแสดงออกของศิลปกรรมใด ก็หมายความว่า ศิลปกรรมนั้นมียุคประกอบคือคล้ายสลายตา สบายใจเรื่อยไป ดูกระจ่างใสไหล ไม่ทำให้อึดอัดขัดข้องอะไรแก่ความรู้สึกเมื่อฟังหรือเมื่ออ่าน” วิจิตรลักษณ์ของครูทองดี สุจริตกุล ทั้ง 22 รูปแบบเป็นการแสดงออกของศิลปะบริสุทธิ์ในดนตรีไทย อันเป็นความงามที่วิจิตรที่เป็นความงามบริสุทธิ์ แสดงถึงความเป็นศิลปะชั้นสูง (High Arts) ความงามนั้นหากเป็นความวิจิตรศิลปะ แต่เป็นความที่เกิดความประทับใจ หากถึงขั้นวิจิตร ไม่สามารถจับต้องได้อย่างทั่วไป ธรรมดาสามัญ แต่มีความเชิญชวนให้พิจารณาศิลปะนั้นอย่างชื่นชมต่อเนื่อง

วิจิตรลักษณ์ทั้ง 22 รูปแบบสะท้อนท่วงทีที่แสดงออกทั่วไปและเฉพาะตน ซึ่งพระยาอนุมานราชธน (2530: 179) เรียกว่า General Style and Personal Style ดังนั้นศิลปินแต่ละท่านจึงมีผลงานศิลปะที่ดึงดูดใจ การดึงดูดใจได้มากหรือน้อยนั้นขึ้นอยู่กับความสามารถเฉพาะตน ส่วนประกอบต่างๆ เหล่านั้นทำให้เข้ากัน สัมพันธ์กันจนเกิดเป็นเอกภาพถือเป็นเอกภาพที่สะท้อนตัวตนด้านศิลปินนักดนตรีของครูทองดี สุจริตกุลที่มีลักษณะเด่นและอุปนิสัยของครูทองดีที่มีความเรียบง่าย สุขุม สุภาพ อ่อนโยน การเลือกใช้กลวิธีต่างๆ ครูทองดี สุจริตกุลนั้นเป็นผู้เข้าใจในหลักวิชาการ และเป็นผู้ที่เข้าใจในบทบาทหน้าที่ของเครื่องดนตรีและเข้าใจในบทเพลง

เพลงประเภทเพลงเดี่ยว มีการใช้กลวิธีการบรรเลงที่หลากหลาย มีการใช้กลวิธีการกระทบสาย การโปรยเสียง การรูดเสียง การกดเสียง การตีกระทบสายเพื่อให้เพลงนั้นเกิดอรรถรสการฟังที่หลากหลายมิติ ยังแสดงให้เห็นถึงว่าผู้บรรเลงมีความละเอียดรอบคอบในการเลือกใช้กลวิธีต่างๆ ให้เหมาะสมกับเครื่องดนตรี และเหมาะสมกับทำนองเพลง มีการใช้กลวิธีการกระทบสายเอกและสายทุ้ม (เสียงซอล) การสลับลักษณะต่างๆ และยังเป็นการส่งเสริมทำให้ทำนองเพลงนั้นสื่อถึงสำเนียงภาษาของเพลงได้เป็นอย่างดี

ความงามเป็นคุณสมบัติของวัตถุและเป็นสิ่งที่อยู่ในเนื้อหาของวัตถุนั้นที่ติดมา การให้ความสนใจต่อวัตถุอันใดอันหนึ่งนั้น มิใช่หมายความว่าศิลปินสร้างความงามให้แก่วัตถุ เพราะวัตถุนั้นมีความงามที่อยู่เป็นคุณสมบัติภายในต่างหาก (จี ศรีนิवासัน, 2534: 12) เมื่อเทียบกับความงามในการตีจะเข้ของครูทองดี สุจริตกุล พบว่า มีความงามทั้งภาพ และงามทั้งเสียง การตีจะเข้ของครูทองดี สุจริตกุลจึงเป็นวิจิตรลักษณ์ของการตีจะเข้ที่ปรากฏความงามแก่การรับรู้ คงคุณค่าตำแหน่งของการบรรเลงจะเข้ตำรับครูทองดี สุจริตกุล ครูจะเข้แห่งกรุงรัตนโกสินทร์

ข้อเสนอแนะ

1. ควรศึกษาพัฒนาการทางจะเข้ของครูทองดี สุจริตกุล จากลูกศิษย์ในสถาบันการศึกษาต่างๆ
2. ควรศึกษา รวบรวม วิเคราะห์ผลงานการบรรเลงเพลงต่างๆ ของครูทองดี สุจริตกุล เป็นคลังความรู้สายนจะเข้ครูทองดี สุจริตกุล

เอกสารอ้างอิง

- จี ศรีนิวาสน์. (2534). *สุนทรียศาสตร์: ปัญหาและทฤษฎีเกี่ยวกับความงามและศิลปะ*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์
มหามกุฏราชวิทยาลัย.
- ปัญญา รุ่งเรือง. (2517). *ประวัติการดนตรีไทย*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- พระยาอนุมานราชธน. (2533). *งานนิพนธ์ชุดสมบูรณ์ของศาสตราจารย์ พระยาอนุมานราชธน หมวดศิลปะและการ
บันเทิงเรื่อง รวมเรื่องศิลปะและการบันเทิง*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ครุสภาลาดพร้าว.
- พระสุจริตสุตดา. (2526). *อนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพ พระสุจริตสุตดา (เปื้อง สุจริตกุล)*. ม.ป.ท.: ม.ป.พ.
- ทองดี สุจริตกุล. (2550). *อนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพ*. กรุงเทพฯ: บริษัทประยูรวงศ์พิมพ์ตั้งจำกัด.